

رسانه، زیرساختی برای تولید معنا و بستری برای وحدت امت اسلامی است

حجت‌الاسلام حبیب‌رضا ارزانی، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در مالزی، با اشاره به نقش بی‌بدیل رسانه در تحقق وحدت اسلامی، تأکید کرد: رسانه امروز نه صرفاً ابزاری برای انتقال پیام، بلکه زیرساختی برای تولید معنا، تصویرسازی از اسلام واقعی و مقابله با جریان‌های اسلام‌هراسی hsj.

به گزارش روابط عمومی مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، حجت‌الاسلام حبیب‌رضا ارزانی، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در مالزی، در وینار «نقش ارتباطات و رسانه در اتحاد جهان اسلام» که به همت مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی برگزار شد، به تبیین جایگاه رسانه در تمدن‌سازی اسلامی پرداخت و گفت: تعبیر نورانی قرآن در این آیه که «ای پیامبر! آنچه از جانب پروردگارت به تو نازل شده ابلاغ کن؛ و اگر چنین نکنی، رسالت را انجام نداده‌ای»، گویای اهمیت رساندن پیام به‌عنوان بخش جدایی‌ناپذیر از خود رسالت الهی است.

وی ادامه داد: چگونه ممکن است پیام وجود داشته باشد اما رساندن آن انجام نشود و در عین حال رسالت کامل تلقی شود؟ اینجا نکته‌ای ظریف نهفته است و آن اینکه رساندن پیام خود یک رسالت مستقل و ضروری

است. بنابراین ایجاد جریان انتقال پیام و رساندن آن به مردم، بستر بسیار ارزشمندی است که اهمیت آن کمتر از اصل پیام نیست.

رایزن فرهنگی ایران در مالزی با اشاره به کارکردهای رسانه در روزگار معاصر افزود: گاهی پیامبران تصور می‌کردند در انجام مأموریت الهی تنها مانده‌اند؛ اما خداوند به آن‌ها وعده داده بود که از خطا، انحراف، دسیسه و توطئه مصون خواهند ماند. این پیام قرآنی، ناظر به عمق تهدیدهایی است که در مسیر انتقال پیام وجود دارد؛ و اینجاست که نقش رسانه به‌عنوان سپری برای مقابله با این تهدیدها برجسته می‌شود.

حجت‌الاسلام ارزانی با اشاره به تحولات رسانه‌های نوین تصریح کرد: امروز رسانه نه فقط ابزاری برای اطلاع‌رسانی بلکه یک زیرساخت برای تولید معنا، تعریف واقعیت و حتی ساختن آن است. در بسیاری از موارد، اتفاقی در جهان نیفتاده، اما رسانه آن را تولید، تعریف و به جامعه القا می‌کند؛ و این نقطه‌ای است که رسانه را از یک ابزار صرف، به یک قدرت نرم بدل می‌سازد.

وی با بیان اینکه در معادلات جهانی قدرت نرم به‌مراتب پرنفوذتر از قدرت سخت شده است، اظهار داشت: رسانه مهم‌ترین مؤلفه قدرت نرم است. نمی‌توان از ساختار قدرت در جهان سخن گفت، بی‌آنکه نقش رسانه در شکل‌دهی به افکار عمومی و جهت‌دهی به تحولات فرهنگی و سیاسی را در نظر گرفت.

ارزانی در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به اولویت اتحاد در جهان اسلام تأکید کرد: اتحاد اسلامی، مسئله اصلی امروز جهان اسلام است. در این مسیر، دیپلماسی رسانه‌ای و ارتباطات انسانی نقش کلیدی دارند؛ به‌ویژه آنکه استکبار جهانی با استفاده از تمام ظرفیت رسانه‌ای خود، در پی ایجاد تفرقه در امت اسلامی است.

وی افزود: اگر در جهان اسلام وحدت برقرار باشد، دشمن نمی‌تواند اهداف خود را پیش ببرد. بنابراین ما باید از دیپلماسی رسانه‌ای برای همگرایی ملت‌های مسلمان بهره ببریم و تصویر صحیح، نیکو و واقعی اسلام را از طریق رسانه به جهانیان عرضه کنیم.

رایزن فرهنگی کشورمان با هشدار نسبت به تلاش‌های جریان‌های اسلام‌هراس برای نسبت دادن افراط‌گرایی، خشونت و تروریسم به اسلام گفت: این پروژه خطرناک تصویری، نیازمند پاسخ‌های هوشمندانه رسانه‌ای است. باید تصویرسازی ذهنی رسانه‌های معاند را با روایت‌های اصیل و انسانی از اسلام اصلاح کنیم.

وی افزایش تعامل با نخبگان دینی، فرهنگی و فکری جهان اسلام را گامی مهم در مسیر وحدت برشمرد و افزود: ارتباط میان اندیشمندان مسلمان باید در قالب‌های مختلفی چون وبینار، سمینار و برنامه‌های نخبگانی برای گروه‌های مختلف مانند نوجوانان، جوانان، زنان و خانواده‌ها گسترش یابد تا در برابر تفرقه‌افکنی‌ها جبهه‌ای واحد شکل گیرد.

حجت‌الاسلام ارزانی با اشاره به اقدامات جمهوری اسلامی ایران در حوزه رسانه اظهار کرد: رسانه‌هایی چون العالم نمونه‌هایی از فعالیت‌های ارزشمند رسانه‌ای در کشور هستند، اما آنچه امروز بیش از پیش به آن نیازمندیم، یک شبکه رسانه‌ای فراملی، پویا و هم‌افزا در سطح جهان اسلام است که بتواند با هماهنگی کامل میان اجزای مختلف خود، صدای امت اسلامی را به گوش جهانیان برساند.

رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در مالزی با اشاره به اهمیت گفت‌وگو میان پیروان مذاهب اسلامی گفت: در جهان امروز، گفت‌وگوی بین‌مذاهب یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر است. مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی و بسیاری از اندیشمندان مسلمان، چه به صورت فردی و چه در قالب‌های جمعی، سال‌هاست در این مسیر تلاش کرده‌اند، اما امروز بیش از هر زمان دیگری، نیازمند تعمیق این گفت‌وگوها هستیم.

حجت‌الاسلام ارزانی با تأکید بر تنوع مذاهب اسلامی تصریح کرد: این تفاوت‌ها نه تهدید، بلکه فرصت‌هایی برای معرفت، ارتباط، تعامل و آشنایی بیشتر میان پیروان مذاهب مختلف هستند. این ارتباطات باید با هدف ایجاد فهم مشترک و تقویت وحدت اسلامی گسترش یابد.

وی با اشاره به تجربیات خود در کشور مالزی اظهار کرد: بسیاری از افرادی که برای نخستین بار به ایران سفر می‌کنند، پس از بازگشت، نگاهی کاملاً متفاوت نسبت به آنچه رسانه‌های معاند پیش‌تر القا کرده بودند، پیدا می‌کنند. این تفاوت نشان می‌دهد که رسانه چگونه می‌تواند واقعیت را تحریف یا حقیقت را آشکار کند.

حجت‌الاسلام ارزانی با بیان اینکه برای تحقق اتحاد، نیازمند تصویرسازی درست از جوامع اسلامی هستیم، گفت: این تصویر باید از طریق رسانه و بیان حقیقت شکل بگیرد. رسانه‌ها ابزارهایی برای ساختن یا تخریب ذهنیت‌ها هستند؛ بنابراین استفاده هدفمند از رسانه در راستای تقریب و اتحاد امت اسلامی ضروری است.

رایزن فرهنگی ایران در مالزی تأکید کرد: ما به سکویی نیاز داریم تا علمای مذاهب مختلف در آن بنشینند و با هم، به زبان‌های گوناگون گفت‌وگو کنند. این گفت‌وگو باید بر اساس احترام متقابل و با هدف هم‌فهمی و درک متقابل صورت گیرد، نه از موضع غلبه یا رقابت با یکدیگر.

حجت الاسلام ارزانی در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به کارکرد دوگانه رسانه‌های نوین تصریح کرد: در ادبیات امروز رسانه، این پرسش مطرح است که آیا رسانه‌ها تهدید به حساب می‌آیند یا فرصت؟ پاسخ من این است که ما باید از رسانه به‌عنوان فرصتی برای بیان و حتی ساختن حقیقت بهره ببریم.

ارزانی در ادامه افزود: حقیقت، امری است که باید بازتولید، پردازش و متناسب با مخاطبان مختلف، فراوری شود. حقیقتی که برای یک نسل یا یک گروه در یک موقعیت مکانی مفید است، ممکن است نیاز به ارائه‌ای متفاوت برای گروهی دیگر داشته باشد.

وی خاطر نشان کرد: اگر به دنبال تحقق نهضت وحدت اسلامی هستیم، باید از شعار عبور کنیم و وارد عرصه عمل شویم و باید بدانیم که هر فرد مسلمان در این مسیر مسئولیت دارد.

حجت‌الاسلام ارزانی در پایان، چهار پیشنهاد عملی برای پیشبرد این اهداف ارائه کرد و گفت: اولین نکته، ایجاد اتحادیه رسانه‌های اسلامی مستقل است به این صورت که رسانه‌هایی که در کشورهای مختلف جهان اسلام فعالیت می‌کنند، باید در قالب یک اتحادیه مستقل گرد هم آیند تا سیاست‌ها، اهداف مشترک و صدای واحد امت اسلامی را هم‌افزا دنبال کنند.

نکته دوم، راه‌اندازی شبکه‌های گفت‌وگوی بین‌مذاهب اسلامی به زبان‌های مختلف یعنی این که شبکه‌ها می‌توانند بستر تعامل میان نخبگان و پیروان مذاهب را تقویت کرده و فضای تفاهم را گسترش دهند.

نکته سوم؛ آموزش دیپلماسی رسانه‌ای در مراکز حوزوی و رسانه‌ای است، در واقع تربیت نسل جدیدی از فعالان رسانه‌ای که با ادبیات دیپلماسی و ابزارهای نوین ارتباطی آشنا باشند، برای بیان مؤثر حقیقت و تقویت گفتمان وحدت ضروری است.

آخرین و شاید مهمترین نکته در این زمینه می‌تواند ایجاد آرشیو مشترک از میراث تمدنی و فکری جهان اسلام باشد، این آرشیو باید شامل آثار، اندیشه‌ها و منابع گوناگون اسلامی باشد تا همه مسلمانان جهان از آن بهره‌مند شوند و گامی در راستای هم‌فهمی و وحدت فکری برداشته شود.

وی در پایان خاطرنشان کرد: اتحاد جهان اسلام یک آرمان نیست، بلکه راهی است دشوار که باید از مسیر رسانه آغاز شود و با ثبات قدم در آن گام برداشت.